ԱԶԱՏ ՕՐ

«Ազատ օր» Արմենուհի Հմերήσια Εφημερίδα

ԱԶԱՏ ՕՐ ՕՐԱԹԵՐԹ – 80ՐԴ ՏԱՐԻ – ԹԻ 23045

www.azator.gr

ԱԹԷՆՔ, ՈՒՐԲԱԹ 12 - ՇԱԲԱԹ 13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2025 ✷ ΑΘΗΝΑ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12 - ΣΑΒΒΑΤΟ 13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2025

Մ.Ա.Կ.ի գրասենեակին դիմաց՝ հայ գերիներու ազատութիւնը պահանջող բողոքի ցոյց

Ի պատասխան վրաց-ատրպէյճանական սահմանին վրայ լարուածութեան. Պաքուն կը դիտարկէ Հայաստանի հետ սահմանին երկաթուղային գիծը վերականգնելու հարցը

Ատրպէյճանցի վարորդները Սեպտեմբերէն ի վեր Վրաստանի սահմանին կը բախին համակարգուած կասեցումներու. որոշ բեռնատարներ ամիսներ շարունակ չեն կրնար մաքսազերծուիլ, իսկ Վրաստանի իշխանութիւնները ո՛չ քաղաքական, ո՛չ ալ կառավարման կարողութեան խնդիրը լուծելու կամք կը ցուցաբերեն: Այս մասին կը հաղորդէ **«Մինվալ Փոլիթիքա»**-ն՝ յղում կատարելով աղբիւրներու:

Ատրպէյճան արդէն սկսած է գնահատել իր սեփական կարելիութիւնները՝ այլընտրանքային գումակային առանցք ստեղծելու համար: Խորհրդային տարիներուն կար երկաթուղի, որ Պաքուն կը կապէր Ղազախի հետ, ապա կը շարունակուէր դէպի Իջեւան: Պաքուն ներկայիս կը քննարկէ այս հատուածի վերականգնման հարցը՝ ներկայի Ղազախէն մինչեւ Հայաստանի հետ ենթադրեալ սահմանը:

Լրատուամիջոցին համաձայն, այս հատուածին հաւանական վերականգնման թեքնիք շրջագիծերը, արժէքը եւ ժամկէտները կ՛ուսումնասիրուին, ինչ որ պիտի արտօնէ տարանցիկ երթեւեկի որոշ հատուածներու պարագային դուրս գալ Վրաստանի վերահսկողութենէն: Ապա բեռները կրնան կտրել սահմանը եւ աւելի խոր շարժիլ դէպի Հայաստան, ինչ որ ժամանակակից գումակային տեսանկիւնէն լիովին իրագործելի լուծում է:

«Միեւնոյն ժամանակ կ՛ուսումնասիրուի լիարժէք ինքնաշարժային երթուղիներու տարբերակը: Երթուղին տակաւին վերջնականապէս որոշուած չէ. կը քննարկուին այլընտրանքային միջանցքները եւ անոնց տնտեսական կենսունակութիւնը: Սակայն այն փաստը, որ նման քննարկումներ տեղի կ՛ունենան, կը խօսի գլխաւորի մասին. Ատրպէյճան դադրած է Վրաստանի տարածքով տարանցումը դիտարկել իբրեւ միակ կամ անխուսափելի ուղի», կը նշէ կայքը:

«Այսօր Թիֆլիս կանգնած է պարզ ընտրութեան առջեւ՝ կա՛մ համարկուիլ շրջանային համագործակցութեան նոր բնորդին, կա՛մ հետեւիլ, թէ ինչպէ՛ս կը ձեւաւորուին երթուղիները, որոնց մէջ իր ներկայութիւնը այլեւս անհրաժեշտ չէ», գրուած է կայքին վրայ:

Կազմակերպութեամբ Հ.Յ.Դ. **«Նիկոլ Աղբալեան»** Ուսանողական միութեան, 10 Դեկտեմբերին՝ Մարդու իրաւունքներու պաշտպանութեան օրը, Մ.Ա.Կ.ի Երեւանի մէջ գրասենեակին առջեւ տեղի ունեցաւ բողոքի ցոյց մը:

Ցոյցին նպատակը միջազգային կառոյցներուն ուշադրութիւնը հրաւիրելն էր Պաքուի մէջ անօրէն կերպով պահուող հայ ռազմագերիներու ոտնահարուած իրաւունքներուն վրայ:

Երիտասարդները կը պահանջէին, որ Մ.Ա.Կ.ի պատասխանատուները գործուն քայլերու ձեռնարկեն հայ գերիներուն վերադարձին ուղղութեամբ:

Հ.Յ.Դ. **«Նիկոլ Աղբալեան»** Ուսանողական միութեան վարչութեան ատենապետ Միրօ Սարգսեան անգլերէնով ուղերձ յղեց Մ.Ա.Կ.ին եւ միջազգային կառոյցներուն:

«Երկու տարուց աւելի մեր հայրենակիցները Բաքուի բանտում պատանդառութեան մէջ են, եւ մենք պահանջում ենք Մ.Ա.Կ.ից ու միւս միջազգային կառոյցներից իրապէս հետամուտ լինել հումանիտար *(մարդասիրական)* իրաւունքի իրացմանը, պատանդառուած մեր հայրենակիցների շուտափոյթ ազատ արձակմանը: Մենք հետեւողականօրէն հետապնդում ենք այս խնդիրը, եւ սա մեր առաջին բողոքի ցոյցը չէ: Մեր պահանջը միայն Մ.Ա.Կ.ին ուղղուած չէ, այլ բոլոր այն միջազգային կազմակերպութիւններին, որոնք ունեն յանձնառութիւն: Բողոքի ցոյցեր տեղի են ունեցել նաեւ այլ կազմակերպութիւնների ներկայացուցչութիւնների առջեւ եւ կրկին տեղի կ՛ունենան: Սրանք կազմակերպութիւններ են, որոնք ունեն յանձնառութիւն եւ ամէն առիթով խօսում են մարդու իրաւունքների պաշտպանութիւնից, հիմնարար ազատութիւններից, ունեն բազմաթիւ լծակներ, որոնցով կարող են ճնշումներ բանեցնել Բաքուի վրայ», յայտարարեց Հ.Յ.Դ. **«Նիկոլ Աղբալեան»** Ուսանողական միութեան **«Վահան Յովհաննիսեան»** ազգային-քաղաքական դպրոցի պատասխանատու Տարօն Ղազարեան:

Ցոյցին աւարտին, երիտասարդները իրենց պահանջները ներկայացնող նամակ մը փոխանցեցին Մ.Ա.Կ.ի գրասենեակին ներկայացուցիչին:

Երեւան. «Հայաստան-Եւրոպական միութիւն փաստաթուղթը միայն կը նպաստէ շրջանին մէջ խաղաղութեան ջանքերուն»

«Հայաստան-Եւրոպական Միութիւն գործընկերութեան ռազմավարական օրակարգը կ՛արտացոլէ Հայաստանի եւ Եւրոպական Միութեան միջեւ երկկողմ ձեւաւորուած եւ խորացող գործընկերութեան բովանդակութիւնը՝ հիմնուած ընդհանուր արժէքներու ու փոխադարձ շահերու վրայ», ընդգծեց Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարութեան բանբերը՝ արձագանգելով Ազրպէյճանի արտաքին գործոց նախարարութեան նախանցեալ օրուան յայտարարութեան:

«Ան կ՛արտացոլէ ոչ միայն Հայաստանի քաղաքացիներու եւրոպական ձգտումները, այլեւ ինքնիշխանութեան, տարածքային ամբողջականութեան, ժողովրդավարութեան եւ ընկերային-տնտեսական դիմակայունութեան աջակցելու Եւրոպական Միութեան յանձնառութիւնը: Ակնյայտ է, որ սա ինքնին միայն կը նպաստէ շրջանին մէջ խաղաղութեան ուղղուած հետագայ ջանքերուն», յայտարարած է բանբերը **«Ազատութիւն»** ձայնասփիւռի կայանի հարցումին պատասխանելով: Անի Բադալեան աւելցուցած է, որ **«Հայաստան-Եւրոպական Միութիւն գործընկերութեան ռազմավարական օրակարգը, որուն շուրջ Հայաստան-Եւրոպական Միութիւն երկկողմ բանակցութիւնները, ի դէպ, սկզբունքօրէն աւարտած էին դեռ յունիսին, կը ներառէ նաեւ ապագայի վերաբերեալ մեր ընդհանուր տեսլականը, որուն մէջ կ՛արտացոլայ նաեւ շրջանին մէջ կայունութիւնը, բարեկեցութիւնը եւ խաղաղութիւնը ամրապնդելու ընդհանուր յանձնառութիւնը»:**

Եւրոպական Միութիւնը վերահաստատած է իր ամուր աջակցութիւնը Հայաստանի եւ Ազրպէյճանի միջեւ խաղաղութեան հետագայ ամրապնդման եւ հաստատութենականացման, կ՛ընդգծէ Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարութեան բանբերը:

Հ.Յ.Դ. Յունաստանի Կեդրոնական կոմիտէի այցելութիւնը թեմակալ Առաջնորդ Սրբազան հօր

Յունաստանի հայոց թեմի Առաջնորդ Տ. Սահակ եպս. Եմիշեան Երեքշաբթի, 9 Դեկտեմբեր 2025-ի երեկոյեան, ընդունեց Հ.Յ.Դ. Յունաստանի Կեդրոնական կոմիտէի նորընտիր կազմի այցելութիւնը Ազգային Առաջնորդարանէն ներս: Առաջնորդ Սրբազան հայրը, բարի գալուստի իր խօսքէն ետք, շնորհաւորեց նորընտիր Կեդր. կոմիտէի անդամները եւ յաջողութիւն մաղթեց յառաջիկայ բոլոր ծրագիրներուն եւ աշխատանքներուն մէջ:

Հանդիպման ընթացքին առիթը տրուեցաւ զրուցելու յունահայ գաղութը վերաբերող տարբեր հարցերու շուրջ եւ կեդրոնանալ յատկապէս ազգային ու միութենական մեր կառոյցներու վերակենսաւորման աշխատանքներուն վրայ, կառուցողական ու բովանդակալից մթնոլորտով: Երկուստեք շեշտուեցաւ համադրուած ու կենսունակ գործունէութեան անհրաժեշտութիւնը՝ յունահայութեան ազգային կեանքը աշխուժ եւ կազմակերպուած պահելու համար:

Յօդուած

Ուժգին դղրդոցէն ծնած արհաւիրք ու յարգելի յիշատակ

ՆՈՐԱ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

Տառապած ազգ ենք ու կը շարունակենք տառապիլ, երբեմն ալ մեր նոր տառապանքները կու գան մոռացութեան գիրկը նետելու հիները, կամ՝ երկրորդական կարգի վրայ տեղադրելու զանոնք:

Սակայն անհատական եւ հաւաքական յիշողութիւնը կարեւոր է ոեւէ մարդու ու ազգի, ան է, որ կը թրծէ ինքնութիւնը, պատմութենէն դասեր կը փոխանցէ եւ կը յուշէ, որ անցեալը մնայուն մաս է պատմութեան, ուստի նաեւ՝ ապագային:

37 տարիներ անցած են այն դաժան օրէն՝ 7 Դեկտեմբեր 1988-էն, երբ ուժգին երկրաշարժ մը կասեցուց ամէն ինչ Գիւմրիի, Վանայ Ձորի եւ Սպիտակի մէջ. ժամանակն ու ընթացիկ կեանքը կանգ առին, կանգ առին մարդոց կեանքերը, այդ շրջաններու ընդերքի աներեւակայելի շարժումը կասեցուց մարդկային ամէն շարժում, ժպիտները քարացան, մահն ու աւերը պար բռնեցին՝ խլելով 25 հազար անձերու կեանք, պատճառելով աննկարագրելի քանդում:

Բայց եւ այնպէս հայուն ապրելու եւ վերստին ոտքի կանգնելու կամքը տիրական էր կրկին, արդարեւ, հակառակ հոգեկան ու ֆիզիքական բազում դժուարութիւններուն, սրտախոց բազում կացութիւններուն, բազում նահատակներուն ու վիրաւորներուն, քարուքանդ տարածքներուն, վերապրողները կրցան ոտքի ելլել, կրցան ապրիլ, նաեւ՝ իրենց վերջին շունչը այդ պահուն փչողներուն փոխարէն...

Տարիները թաւալեցան, նոր տագնապներ ծնունդ առին, թերեւս՝ աւելի ծանր, մոռացութիւնը անպայման իր դերը ունեցաւ, ժամանակի սփոփանքը կրցաւ թեթեւցնել ցաւը, նոր բնակարաններու կառուցումը հիներուն տեղ առնելու փորձ մը կ՛ընէ անպայման, նորածիններու ծնունդը նոր կեանքի յոյսով լեցուց անկասկած, սակայն տակաւին երկրաշարժի սպին նկատելի է այդ շրջաններուն մէջ, տակաւին ընտանիքները կը սգան իրենց հարազատները, կը յամենան ցաւն ու կորուստի վիշտը:

Գիւմրին ու Վանայ Ձորը յատուկ տեղ ունին սրտին մէջ, հոն տրուած իւրաքանչիւր այցելութեան եւ տեղացիներու հետ իւրաքանչիւր զրոյցի ընթացքին անպայման կը յիշուի այս դաժան երկրաշարժը, եւ կը բազմանան պատմութիւնները:

Երկար տարիներ անցած են երկրաշարժէն, սակայն Մարինէ տակաւին **«կանաչ տերեւով ճաշ»** չէ պատրաստած երբեք, որովհետեւ անոր նահատակուած 10-12 տարեկան զաւակներուն ամէնէն սիրած ճաշն էր ատիկա: Արտեմ ծնաւ երկրաշարժէն մէկ տարի ետք, եւ մայրը որոշեց **«կանաչ տերեւով ճաշ»** պատրաստել այն օրը, երբ իր զաւակը՝ ճիշդ իր նահատակուած եղբօր ոճով ու բառերով հարցուց, թէ ինչո՛ւ իրենք եւս դրացիներուն նման **«կանաչ տերեւով ճաշ»** չեն պատրաստեր... Մայրը չմերժեց խնդրանքը եւ երկար տարիներ ետք, իր զաւակներուն յիշատակով կրկին պատրաստեց այդ ճաշը:

Մարինէին համար երկրաշարժը իր զաւկին աչքերուն մէջ ցոլացող վախն ու անոր թրթռուն ձայնով ուղղուած հարցումն է. **«Մա՛մ, այս ի՞նչ է»**:

«Չիրենք կը պատրաստէի դպրոց ուղարկելու, արդէն վերարկուները առած էին, զգացի տեսակ մը որոտի ձայն, ու շէնքը տատանեցաւ: Անմիջապէս գիտցայ, որ երկրաշարժ էր, Արտուշիկիս աչքերը դէմքին վրայ կլորցան վախէն: Ըսի՝ «Մի՛ վախնար:

Արտո՛ւշ ջան, երկրաշարժ է, ես հիմա քեզ շատ արագ վերելակին կը հասցնեմ»:

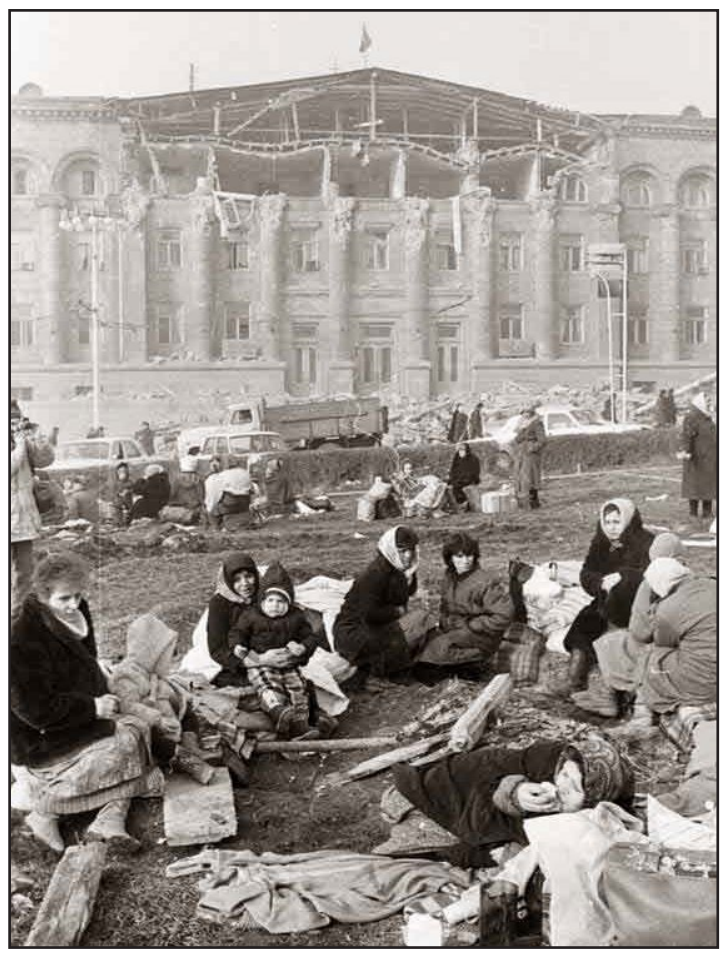
Վերելակը մեր յարկին վրայ էր, դրացին նոր բարձրացած էր: Բացի դուռը, որպէսզի դուրս ելլենք, ու շէնքը փլաւ»:

Տարիներ շարունակ, ցայսօր, Մարինէին այնպէս կը թուէր, որ կարելի էր բան մը փոխել, որպէսզի իր զաւակները փրկուին: Ան միշտ կը մտածէ, թէ ի՛նչ պէտք է ընէ յաջորդին, որպէսզի իր զաւակը այս անգամ ողջ մնայ, եթէ նման երկրաշարժ մը տեղի ունենայ: Գիշերները ահաւորութեամբ լեցուն պահեր են Մարինէին համար, երբ առօրեայ հոգերէն ետք անկողին կը մտնէ քնանալու, կրկին ու կրկին կը վերապրի երկրաշարժի ամբողջ տեսարանը:

«Բացի դուռը՝ հաւատալով, որ պիտի ազատեմ զաւակներս:

Ես ձեռքերովս փորձեցի փաթթել տղաները, որ գոնէ կարենամ զանոնք ձեւով մը պահպանել, բայց գետինը տակէս փախաւ... Երբ սթափեցայ, արդէն ամէն ինչ վերջացած էր, անոնք չկային... Մենք երկաթեայ դուռ ունէինք, դուռը բանի մը վրայ ինկած էր, առաստաղի նման բան մը կազմուած էր, եւ ես տակը մնացած էի: Դիմացը բաց էր, տանիք չկար, երկինք էր: Ու ես տեսայ փոքր որդիս Գրիշս դիմացս է, չէի գիտեր, թէ ի՛նչ եղած է անոր. կարծելով, թէ ան կենդանի է, սկսայ միւս տղաս փնտռել:

Արտուշիս ալ ձայնը կը լսէի, հինգ վայրկեան ետք անոր ձայնը մարեցաւ, միայն վերջին նախադասութիւնը շատ լաւ լսեցի. «Մամա՛ս, ալ չեմ դիմանար»:

Մարինէն չի կրնար երեւակայել ու տակաւին չ՛ուզեր հաւատալ, որ իր երկու որդիները չկան: Ան յաճախ կը նայի անոնց տարեկից տղոց, որոնք հասակ կը նետեն ու դէպի երկինք կը բարձրանան, մինչ՝ «իմ տղաքս գետնին տակ կը ննջեն»:

Բայց եւ այնպէս Մարինէն զանոնք կը սիրէ իր զաւակներուն փոխարէն եւ իր զաւակներուն տեղ:

Մարինէն կը կարծէ, թէ երկրաշարժին համար յանցաւոր են բոլորը, եւ զայրացած է բոլորէն: Ան նոյնիսկ իր ամուսինը կը մեղադրէ, թէ ինչո՛ւ տունը չէ եղած այդ ժամուն եւ իր զաւակները փրկելու աշխատանք չէ տարած: Ամուսինը այն ատեն կը գտնուէր դպրոցը եւ փլատակներուն տակէն աշակերտները կը փորձէր ազատել: Մարինէն զայն կը մեղադրէ ասոր համար՝ ըսելով, թէ ան կրցած է ուրիշ մանուկներ փրկել, սակայն իր հարազատ որդիները չէր կրցած ազատել մահուան ճիրաններէն: Ան նոյնիսկ կը մեղադրէ Արագածը...

«Օր մը մշուշը ծածկած էր Արագածը: Գրիշիկս կանչեց զիս. «Մամաս, եկո՛ւր նայէ, թուրքերը Արագածը տարեր են»: «Չէ, տղա՛ս,- ըսի,-պարզապէս մշուշ հանգչած է լերան վրայ»:

Երկրաշարժէն ետք յաճախ կը նայիմ անոր եւ կ՛ըսեմ. **«Ես քեզ շատ կը սիրէի, նաեւ զաւակներս քեզ կը սիրէին, ինչո՞ւ այդպէս ըրիր»:**

Անոր զայրոյթը, սակայն, կը նուազի շուտով, ան խորքին մէջ համոզուած է, թէ ոչ ոք պատասխանատու է եղածին, բայց եւ այնպէս վիշտը տակաւին ծանր է իր մէջ:

Իւրաքանչիւր 7 դեկտեմբերին ան լարուած մթնոլորտի մէջ կ՛ըլլայ, կը սպասէ այդ սեւ օրուան գալուստին, ջղային կը դառնայ, չ՛ուզեր մարդ տեսնել, այլ կ՛ուզէ առանձնանալ: Գիտէ, որ իր զաւակներուն տեսութեան երթալու ժամը մօտեցած է, գերեզման կ՛երթայ իր զաւակներուն շիրիմը այցելելու եւ կարօտը առնելու:

Անոր միակ յոյսն ու արեւը երկրաշարժէն ետք ծնած իր զաւակն է, որուն համար ամէն ինչ կ՛ուզէ ընել, անոր կ՛ուզէ տալ այն, ինչ որ չկրցաւ իր միւս զաւակներուն տալ:

Հակառակ այս բոլորին, սակայն, մղձաւանջը չի լքեր Մարինէն, երկրաշարժը յաճախ կ՛այցելէ իրեն իր երազներուն մէջ: **«Անհանգիստ կ՛արթննաս ու կը զգաս, որ շունչդ կ՛անջատուի, քրտինքներու մէջ ես, անկողինդ կը ցնցուի, սակայն քիչ անց կ՛անդրադառնաս, որ տեղի ունեցածը երկրաշարժ չէ, այլ պարզապէս երազ է, յուշ մը լոկ: Առաջին հակազդեցութիւնը զաւակս փնտռելն է եւ անոր լաւ ըլլալը ստուգելը»:**

Էտիկ պապիկը իր թոռներուն մեծ մասը կորսնցուցած է, սակայն անոնց նկարներն ու յիշատակները իր սրտին մէջ են եւ աչքերուն առջեւ:

7 Դեկտեմբեր 1988-ին Հայկը, Փաթիլը, Գուրգէնը, Պետրոսը, Անահիտը եւ շատ ու շատ մանուկներ ժպտուն աշակերտներ էին եւ ոչ հողի կոյտի տակ հանգչող դիակներ, երկվայրկեաններ բաւարար եղան անոնցմէ խլելու կեանք մը ամբողջ, մանկութիւն մը համայն, ժպիտներ, խոստումներ, երազներ, այդ բոլորին փոխարէն զիրենք զետեղելով ցուրտ հողին գիրկը, ուր կանգ կ՛առնէ ամէն ինչ, կը մեռնին բոլոր խնդիրներն ու խոստումները, կը թաղուին իրենք՝ իրենց մանկութեամբ:

Ճիշդ է, կեանքը կը շարունակուի, մարդիկ չեն կրնար կասեցնել ժամանակի թաւալքն ու օրերուն վազքը, կեդանիներուն համար անիւը կը թաւալի՝ զանոնք իրեն հետ տանելով, սակայն անշնչացածները կը մնան տակաւին միեւնոյն տեղը, միեւնոյն ժամանակին մէջ, բայց անոնց հոգին, անոնց յիշատակը եւ անոնց ժպիտը կը փոխանցուի մեզի՝ կենդանիներուս:

Անկարելի է մոռնալ իրենց սովորական առօրեային ընթացքին, խաղաղ պայմաններու մէջ յանկարծ մահուան գիրկը յայտնուած մայրերն ու հայրերը, քոյրերն ու եղբայրները, մանուկներն ու սիրելիները, որոնց յիշատակը տակաւին թարմ ներկայութիւն է Գիւմրիի, Վանայ Ձորի եւ Սպիտակի իւրաքանչիւր երդիքի տակ, իւրաքանչիւր վերապրողի սրտին ու մտքին մէջ, իւրաքանչիւր մօր արցունքին մէջ, իւրաքանչիւր որբին կսկիծին մէջ, հոն, ուր կար շունչ մը 37 տարի առաջ, իսկ այսօր չկայ արդէն...

Անընդունելի է մոռնալ մեր նահատակ հայորդիները, որոնց կեանքը երկվայրկեանի մէջ անջատուեցաւ, անոնք իրենց շունչն ու երազները, պատգամներն ու կտակները կը փոխանցեն մեզի, որպէսզի մենք աւելի եւս զօրանանք ու ամրանանք, մանաւանդ որ մենք կը հանդիսանանք այնպիսի ազգ մը, որ շա՛տ սորվելիք ունեցած է եւ ունի իր նահատակներէն եւ միշտ ալ ատակ եղած է լսելու անոնց պատգամները՝ պատմութեան խորքերէն:

Խունկ եւ աղօթք 7 Դեկտեմբեր 1988-ին բնութեան զոհը գացած մեր հայորդիներուն...

Ծաղիկներ ու մոմեր՝ անոնց շիրիմներուն...

Չմոռնանք այդ անմեղները, յարգենք անոնց յիշատակը:

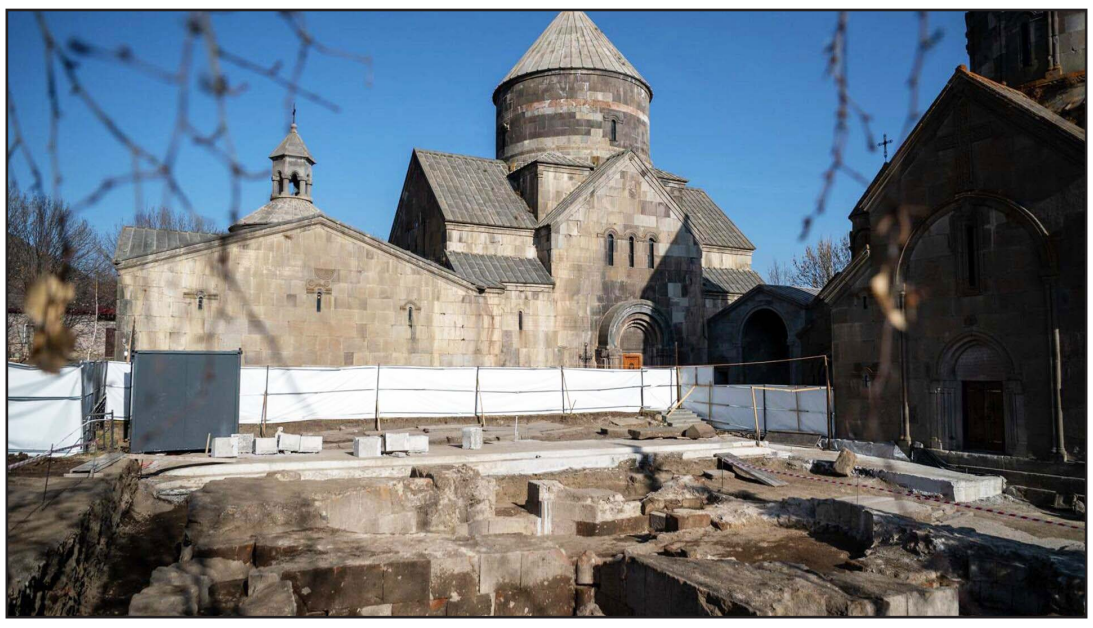
Լուրեր

6-7-րդ դարերուն վերագրուող եկեղեցի մը յայտնաբերուած է Կեչառիսի վանական համալիրի տարածքին մէջ

Ծաղկաձորի յայտնի Կեչառիսի վանական համալիրի տարածքին մէջ նոր եկեղեցի մը յայտնաբերուած է: Ոչ մէկուն մտքէն կ՛անցնէր, որ այս տարածքին մէջ շատ դարեր առաջ այլ կառոյց գոյութիւն ունեցած է, եւ այն ալ՝ սրբատեղի մը... ցայժմ պատմական տեղեկութիւններ ալ չեն գտնուած այս մասին:

Վարդանեան եւ Մկրտչեան ընտանիքներու մեկենասութեամբ սկսած բարեկարգման աշխատանքներու ընթացքին, պարապ երեւցող խոտածածկ տարածքին մէջ բանուորները պատահաբար երկու տապանաքար բացած են, եւ այդ քայլը դարձած է հնագիտական մեծ ու իւրայատուկ բացայայտման մը սկիզբը: Գործի անցած է Հայաստանի Գիտութիւններու ազգային ակադեմիայի հնագիտութեան եւ ազգագրութեան հիմնարկի հնագիտական արշաւախումբը, սկսած են ստուգողական պեղումներ: Կաթողիկէ եկեղեցւոյ շրջակայքը յայտնաբերուած է 100-է աւելի տապանաքարեր, ապա՝ հիասքանչ, տուֆակերտ եկեղեցին: Նախնական գնահատումով՝ կառոյցը մեզի հասած է 6-7-րդ դարերէն: Այնպէս կը կարծուի, որ վանական համալիրը այստեղէն սկիզբ առած է:

Հնագիտական արշաւախումբի ղեկավար Յարութիւն Բադալեանի համաձայն՝ կառոյցը եզակի է. վաղ միջնադարուն քառախորան, կեդրոնագմբէթ յօրինուածքով, խաչաձեւ եկեղեցիներ Հայաստանի մէջ քանի մը հատ եղած են, սակայն անոնք չափերով փոքր են:

«Սա խիստ կը տարբերի միւսներէն. չափերով աւելի մեծ է, հարաւային եւ հիւսիսային կողմերը ունի աւանդատուներ, ակնյայտօրէն եզակի է: Արդէն լոյսին բերուած են 160-170 սմ. բարձրութեամբ պատերը, սալայատակը, աւանդատուները, չորս խորանները, ինչպէս նաեւ աւագ խորանը՝ բեմով: Ունեցած է 3 կողմերէ մուտք, որոնցմէ երկուքը հետագային փակուած են»,– նշած է Բադալեան:

Ե՞րբ եւ ի՞նչ պատճառներով եկեղեցին աւերուած է՝ հնագէտները դեռ միայն ենթադրութիւններ ունին: Կրնայ, օրինակ, երկրաշարժի կամ ալ ճարտարապետաշինարարական չափանիշերուն յարգուած չըլլալուն հետեւանքով ըլլալ, բայց կը կարծեն՝ բաւական շուտ աւերուած է: Բադալեանի համաձայն՝ 12-13-րդ դարերուն եկեղեցւոյ շուրջն ու ներսը կատարուած են որոշ աշխատանքներ, շինարարական միջամտութիւններ, այդ կարգին՝ տնտեսական կառոյցներ կցուած են: Հիմա տեղւոյն վրայ հնագէտներուն հետ կ՛աշխատի վիմագրագէտը՝ վերծանելու համար տապանաքարերու, եկեղեցւոյ քարերուն վրայ պահպանուած արձանագրութիւնները:

Հնագիտական արշաւախումբի անդամ, հնագէտ Տիգրան Ալեքսանեան չի բացառեր, որ միջնադարեան գերեզմանոցը աւելի ընդարձակ եղած է եւ տարածուած է նաեւ ներկայի ճանապարհին տակ: Կեչառիսի համալիրին մաս կը կազմէ նաեւ ճանապարհին միւս կողմը՝ բլուրին վրայ գտնուող Սուրբ Յարութիւն եկեղեցին: Այսինքն՝ այս ամբողջ տարածքը կը կազմէ ընդհանուր համալիր մը, որ կտրատուած է ճանապարհի շինարարական աշխատանքներու հետեւանքով:

«Սա կը փոխէ մեր պատկերացումները Կեչառիսի վանական համալիրին մասին: Ըստ տեղեկութիւններու՝ վանքը հիմնադրուած է 11-րդ դարուն, փաստօրէն աւելի կանուխ այդ վայրին մէջ գոյութիւն ունեցած սրբավայրին տեղը: Նորայայտ եկեղեցին ամբողջ համալիրի տարածքին գոնէ մինչեւ օրս փաստագրուած ամենահին եկեղեցական կառոյցն է»,– նշած է ան: Ըստ Ալեքսանեանի՝ տարածքէն յայտնաբերուած են նաեւ մեծ թիւով խեցեղէն, մետաղի գտածոներ եւ այլն, որոնք արդէն տեղափոխուած են աշխատանոց՝ ուսումնասիրելու եւ վերականգնելու համար:

«Այս ամէնը անսպասելի էր. Պատմիչները այս մասին տեղեկութիւն չեն տար. պրպտումները կը շարունակուին, նաեւ արխիւները պէտք է ուսումնասիրուին»,– նշած են հնագէտները:

Կ՛ըսուի, որ տեղացիներն ալ ապշած են. գրեթէ ամէն օր խումբ-խումբ կու գան, կը հիանան եւ կը զարմանան, թէ ինչպէս կրնան ամբողջ կեանք մը ապրած ըլլալ վայրի մը մէջ ու պատկերացում չունենալ, թէ թաքնուած ի՛նչ գաղտնիքներ կան մարգագետիններուն տակ:

Գաղութային

Գոքինիոյ Ս. Յակոբ Եկեղեցւոյ անուանակոչութեան տօն

Գոքինիոյ Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղային խորհուրդի ու Տիկնանց մարմնոյ կազմակերպութեամբ, Կիրակի, 7 Դեկտեմբեր 2025-ին, փառաշուք կերպով տօնակատարուեցաւ եկեղեցւոյ անուանակոչութեան տօնը:

Ուրբաթ, 5 Դեկտեմբեր 2025-ի կէսօրէ ետք ժամը 4-ին, եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ Տ. Պարէտ քհնյ. Խաչերեան օրհնեց տօնի մատաղի աղը: Ապա Տիկնանց մարմնոյ անդամները, Հայ Կապոյտ Խաչի շրջանի վարչական անդամներ եւ հաւատացեալ տիկիններ լծուեցան մատաղի պատրաստութեան աշխատանքին:

Տօնի նախորդող օրերուն, Տիկնանց մարմինը ձեռնարկեց նաեւ տօնի աւանդական նուիրահաւաքի աշխատանքին: Մեր եկեղեցւոյ ծխականները, ինչպէս միշտ, կատարեցին սրտաբուխ իրենց նուէրները:

Կիրակի, 7 Դեկտեմբերի առաւօտեան ժամը 9:15-ին, Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ առաւօտեան ժամերգութիւն: Իսկ ժամը 10-ին սկսաւ Ս. պատարագը:

Յունաստանի Հայոց Թեմի Առաջնորդ գերշ. Տ. Սահակ եպս. Եմիշեան, ընդառաջելով Թաղային խորհուրդի հրաւէրին մատուցեց ս. պատարագը: Արարողութեան քառաձայն երգեցողութիւնը կատարեց մեր եկեղեցւոյ դպրաց դասը, խմբավարութեամբ՝ դպրապետ պրն. Քերոբ Էքիզեանի, իսկ երգեհոնի վրայ տիկ. Լիանա Սարեանի: Խորանին վրայ սպասարկեցին սարկաւագներ պրնք. Կարապետ Քէօսէեան, Պետրոս Կարապետեան, Յակոբ Էվհան եւ դպիրներ Տիգրան Կարապետեան, Կարէն Էքիզեան, Նարեկ Պէքարեան եւ Կարօ Գասարճեան:

Ընդառաջելով Թաղային խորհուրդի յղած տօնի հրաւէրներուն, Ս. պատարագին ներկայ գտնուեցան Հ.Հ. դեսպան պրն. Տիգրան Մկրտչեան, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ազգային Կեդր. Վարչութեան անդամ տոքթ. Արմէն Տէրեան, Ազգային Վարչութեան ատենապետ պրն. Նազար Աւագեան, Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ համայնքապետ Վերապատուելի Վիգէն Չոլաքեան, Աթէնքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան եւ Նէոս Գոզմոսի Ս. Յովհաննու Կարապետ եկեղեցւոյ Թաղային խորհրդոյ ներկայացուցիչները, կառոյցներու ու միութիւններու ներկայացուցիչներ եւ ուխտաւոր ժողովուրդը: Գոքինիոյ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի սկաուտներ ներկայ գտնուեցան պատուոյ շարքը կազմակերպելու:

Առաջնորդ Սրբազան հայրը, իր քարոզը սկսաւ **«ամէն բան պատրաստ է հրամմեցէք»** նշանաբանով: Ան նախ անդրադարձաւ օրուան աւետարանի հատուածին: Մեծահարուստ մը կը կազմակերպէ ընթրիք եւ կը հրաւիրէ իր ազգականներն ու բարեկամները: Երբ անոնք զանազան պատճառներով կը մերժեն ներկայ գտնուիլ, մեծահարուստը կը հրաւիրէ աղքատներն ու կարօտեալները:

Ան ըսաւ, թէ մեր Տէրը Աստուած, մեզ տարբեր ստեղծեց միւսներէն, մեզի ընծայելով յատուկ շնորհք: Ուստի մարդը եղաւ Աստուծոյ նման եւ Աստուծոյ ներկայութիւնը: Տէրն Աստուած, այս աշխարհի վրայ մեզի համար ամէն ինչ պատրաստեց եւ մեզի հրաւիրեց որպէսզի ապրինք ու վայելենք: Ընթրիքի պատրաստութիւնը ինքնին Տիրոջ ներկայութիւնն ու կապն է մեր հետ: Առակին հրաւիրեալները մարդիկն են: Մենք ենք:

Եւ Տէրն Աստուած հրաւիրեց մարդոց, որպէսզի քրիստոնէավայել կեանք մը ապրին:

Հրաւիրեց եւ ոչ թէ պարտադրեց: Հարցը այն է սակայն, թէ որքա՞ն մարդիկ կ՛ընդառաջեն եւ կամ կը մերժեն: Երբ կը մերժենք հրաւէրը, կը նշանակէ փախուստ կու տանք Աստուծոյ ներկայութենէն եւ օրհնութենէն:

Ան փառք տուաւ Աստուծոյ, որ միշտ մեր մօտ ներկայ է, մեր կարիքներուն կը հասնի ու մեզ կ՛օրհնէ:

Քարոզի աւարտին, պատարագիչ Սրբազան Հայրը գնահատեց եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւը, Թաղային խորհուրդը, Տիկնանց մարմինն ու Գոքինիոյ ժողովուրդը, մաղթելով անոնց Ս. Յակոբի նման, ընդառաջելու Տիրոջ հրաւէրին եւ հետեւելու անոր օրինակին:

Ետքը տեղի ունեցաւ աւանդական մատաղօրհնութիւնը եւ հոգեհանգիստը: Այս տարի, նկատի ունենալով 1988-ի Սպիտակի ահաւոր երկրաշարժի թուականի զուգադիպութիւնը, կատարուեցաւ յատուկ յիշատակութիւն: Արարողութեան աւարտին երգուեցան **«Կիլիկիա»** եւ **«Մեր հայրենիք»** ոգերգները, ապա Առաջնորդ Սրբազան հայրը օրհնեց հաւատացեալ ժողովուրդը: Եկեղեցական արարողութեան աւարտին, Թեմակալ Առաջնորդը եկեղեցւոյ գրասենեակէն ներս ընդունեց պաշտօնական անձնաւորութիւններ, ինչպէս նաեւ Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղային խորհուրդին ու Տիկնանց մարմնոյ յատուկ շնորհաւորութիւններն ու բարեմաղթութիւնները: Այդ միջոցին, Տիկնանց մարմինը յատուկ հիւրասիրութեամբ պատուեց Առաջնորդ Սրբազան Հայրն ու հիւրերը:

Ետքը եկեղեցւոյ Թաղային խորհուրդն ու Տիկնանց մարմինը, Առաջնորդ Սրբազան Հօր պատուեցին պաշտօնական ճաշով մը **«Թէսերա Ալֆա»** հայկական ճաշարանէն ներս:

Թղթակից

Գաղութային

Սարօ Տէմիրճեանի բացառիկ ցուցահանդէսը Աթէնքի մէջ

Յունահայութեան ծանօթ արուեստագէտ Սարօ Տէմիրճեան, իր գեղարուեստական բարձր ճաշակը անգամ մը եւս հրամցուց հանրութեան, կազմակերպելով բացառիկ ցուցահանդէս մը, նիւթ ունենալով հայկական եւ բիւզանդական քրիստոնէական ճարտարապետութիւնը, որուն գլխաւոր արտայայտիչները կը դառնան վանքերու եւ եկեղեցիներու հնամեայ սրբակոթողները:

Արուեստագէտը կը յայտնէ, թէ փոքրուց զմայլած էր հայ հոգեւոր երաժշտութեան մեղեդիներով, որոնց հետ ընտելացաւ իր ծննդավայր Լիբանանի մէջ՝ եկեղեցի յաճախած պահերուն: Տարիներ յետոյ, երբ առիթ ունեցաւ քանիցս Հայաստան այցելել, հրապուրուեցաւ հայրենի հողին վրայ կանգնած տասնեակ վանքերու ճարտարապետական իւրայատուկ ոճէն ու զարդաքանդակներէն: Այս ընկալումը զինք մղեց լուսանկարելու սրբավայրերու մանրամասնութիւնները, ապա հայկական հոգեւոր երաժշտութեան հնչիւններուն տակ զանոնք ներկայացնելու գեղարուեստասէր հանրութեան:

Հինգշաբթի, 4 Դեկտեմբեր 2025-ի երեկոյեան, Սարօ Տէմիրճեանի ցուցահանդէսը իր դռները բացաւ Աթէնքի Մելինա Մերքուրի ցուցասրահին մէջ: Ցուցադրութեան հովանաւորութիւնը ստանձնած էր Յունաստանի մէջ Հ.Հ. դեսպանատունը, Աթէնքի մարզպետարանը, Աթէնքի եւ համայն Յունաստանի Իէրոնիմոս արքեպիսկոպոսը, ինչպէս նաեւ Յունաստանի թեմի Առաջնորդ Տ. Սահակ եպս. Եմիշեան: Հայ հովանաւորներու կողքին, ներկայ եղան Յոյն արքեպիսկոպոսի ներկայացուցիչ վարդապետը, հոգեւոր դասը, մարզպետարանի ներկայացուցիչը, Ազգային վարչութեան ատենապետ Նազար Աւագեան եւ մեծ թիւով մշակութասէր ազգայիններ ու օտար ժողովուրդ:

Ցուցասրահին մէջ, արուեստագէտը նրբօրէն զետեղած էր 26 տարբեր վանքերու եւ եկեղեցիներու մանրամասնութիւնները: Իր լուսանկարչական ճաշակով ու փորձառութեամբ կարողացած էր թուղթին վրայ ցոլացնել լոյսն ու մութը, երկրորդին տալով երկնային լուսաւորումի երանգներ, որոնք նշմարելի էին նոյնիսկ սեւ ու սպիտակ լուսանկարներու վրայ: Հոն կարելի էր տեսնել բացառիկ նմուշներ Գեղարդէն, Խոր Վիրապէն, Սեւանավանքէն եւ բազմաթիւ այլ հայկական գլուխ գործոց եկեղեցիներէն, ինչպէս նաեւ Լիբանանի քրիստոնէական տաճարներէն, Անթիլիասի մայր տաճարէն, ապա նաեւ Յունաստանի միջնադարեան հանրածանօթ վանքերէ:

Իւրաքանչիւր մանրամասնութիւն, գմբէթներու եւ խորաններու վրայ զարդարուած սրբանկարներու այլազանութիւնը, եկեղեցական մայր դուռերու բարձր արուեստի զարդարանքներն ու քառեղէն հիւսուածքները արեւելեան քաղաքակրթութեան ամբողջութիւն մը կը կազմէին, տալով համապատկերը հնամեայ եւ միջնադարեան ճարտարապետական ու գեղարուեստական նուաճումին: Նոյնիսկ լուսանկարներու ընտրուած թուղթը՝ ձեռքով պատրաստուած ճափոնական բարձր արուեստի ընտիր տեսակը, իւրաքանչիւր լուսանկարին կու տար իւրայատկութիւն մը, հանդիսատեսին մօտ ստեղծելով նրբաճաշակ գեղանկարչութեան մը տպաւորութիւնը՝ արտայայտուած ըլլալով երկնային զօրութեան մը կողմէ:

Սարօ Տէմիրճեան չբաւականացաւ միայն նկարներու գեղազարդ յարդարանքով: Ելոյթի ամբողջ տեւողութեան լսուեցան հայ եւ բիւզանդական հոգեւոր երաժշտութեան նմուշներ, որոնց երաժշտական ձեւաւորումը դասական գործիքներու ընկերակցութեամբ կատարած էր արուեստագէտը, ցոյց տալով նաեւ իր բազմատաղանդ կարողութիւնները արուեստի նրբագոյն արտայայտութիւններուն ընդմէջէն:

Բազման խօսքով հանդէս եկաւ դեսպան Տիգրան Մկրտչեան, ընդգծելով Հայաստանի եւ Յունաստանի միջեւ մշակութային գործակցութեան կարեւորութիւնը, ապա իր գնահատանքը յայտնելով արուեստագէտին, արժեւորեց ցուցադրուած նմուշներու բարձր որակը եւ երաժշտական զգեստաւորումի խորհրդաւորութիւնը, որուն մէջ տիրական ներկայութիւն ունեցաւ հայ հոգեւոր մեղեդիներու եւ շարականներու հնչումը:

Նշենք նաեւ, թէ Յունաստանի Հայոց թեմի Ազգային Առաջնորդարանի ու արուեստագէտի դասաւորումով, Չորեքշաբթի, 10 Դեկտեմբերին առիթ տրուեցաւ մեր հայրենակցիներուն այցելել ցուցասրահը եւ մօտէն վայելել ցուցադրուած լուսանկարներու զմայլիչ արդիւնքը:

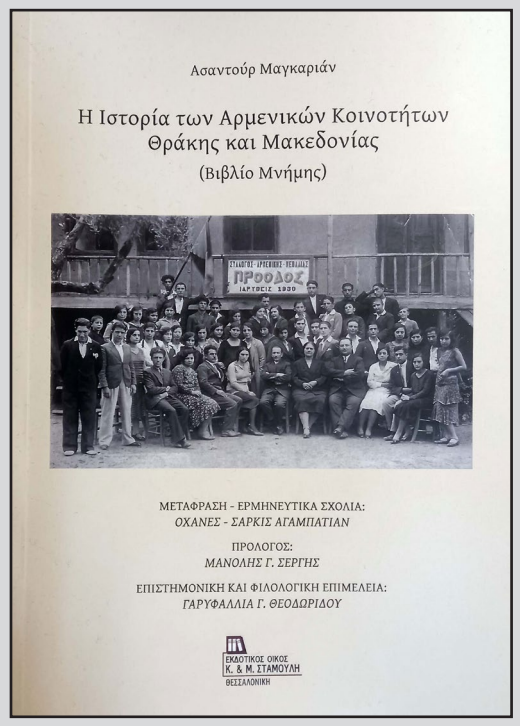
Արուեստագէտին համաձայն, սոյն ցուցահանդէսը յառաջիկային պիտի կրկնուի այլ քաղաքներու եւ երկիրներու մէջ եւս:

Ստացուած հրատարակութիւններ

«Յուշագիրք Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ հայ գաղութներու», *հեղինակ՝ Ասատուր Մակարեան, թարգմանութիւն՝ Սերգօ Աղապատեան, Թեսաղոնիկէ 2025*

«Η Ιστορία των Αρμενικών Κοινοτήτων Θράκης και Μακεδονίας» (Βιβλίο Μνήμης), *Ασαντούρ Μαγκαριάν, μετάφραση-ερμηνευτικά σχολια: Οχανές-Σαρκίς Αγαμπατιάν, Εκδόσεις Κ&Μ Σταμούλη, Θεσσαλονίκη 2025*

ՔԵՐՈԲ ԷՔԻՉԵԱՆ

Յունահայ գաղութի պատմութեան կարեւոր հանգրուանները ու մանաւանդ անոր սկզբնական շրջանին հետ կապ ունեցող ժամանագրական պատմական արձանագրութիւնները տակաւին կը պակսին մեր գաղութի մատենագրութենէն: Եթէ պահ մը զանց առնենք առաջին տարիներու տեղական հայկական մամուլը ու անոր մէջ տեղ գտած նիւթերը, երկար տասնամեակներու վրայ գոյութիւն չունեցաւ պատմական արձանագրութիւններու խմբագրական աշխատանք ինչպէս նաեւ՝ գաղութի տարբեր ժամանակաշրջաններու ուսումնասիրութիւնը եւ անոնց մէջէն գիտական ու հետազօտական աշխատանքի արդիւնքը:

Վերջին տարիներուն, շնորհիւ շարք մը նախաձեռնութիւններու, գաղութի պատմութեան հետ առնչուած թիւ մը աշխատութիւններ կը ներկայացուին հանրութեան՝ յունարէն լեզուով, այսպէս՝ զանոնք աւելի մատչելի դառնալով հայ եւ յոյն հանրութեան միաժամանակ:

Անոնց մէջէն կը զանազուի վերնագիրին վրայ նշուած հատորը, որ ի տարբերութիւն արդի աշխատութիւններուն, 1929-ին Թեսաղոնիկէի մէջ Ասատուր Մակարեանին կողմէ հրատարակուած գիրքին թարգմանութիւնն է, որ բծախնդրութեամբ կատարեց ծանօթ թարգմանիչ եւ գիրքերու հեղինակ Սերգօ Աղապատեան:

Աւելի քան 500 էջերու մէջ, հեղինակին աշխատանքը կ՛ընդգրկէ պատմական, վիճակագրական եւ այդ օրերու համայնքային կեանքի ամբողջական ուսումնասիրութիւնը, որ կապ ունի Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ հայ կեանքին հետ: Ծանօթ է, թէ Յունաստանի պատմական հոլովոյթներու զարգացումին մէջ, հիւսիսային Յունաստանի տարածքները մնացին Օսմանեան կայսրութեան տիրապետութեան տակ մինչեւ 20-րդ դարու առաջին տասնամեակները, ուր ի տարբերութիւն երկրի հարաւային հատուածներուն, արդէն գոյութիւն ունէին կազմակերպուած համայնքներ, որոնք իրենց եկեղեցական, կրթական եւ հասարակական գործունէութեամբ աչքի զարնող հաւաքականութիւններ եղած են:

Ճիշդ այս ամբողջական պատկերը կը փորձէ պատմութեան էջերուն յանձնել Մակարեան, սկսելով հնամեայ դարերէն եւ մատնանշելով հայութեան տեղաշարժը այդ տարածքներուն վրայ, որ շարունակական հոսք մը ունեցաւ Բիւզանդական կայսրութեան տարիներէն, հասնելով մինչեւ վերջին դարաշրջանը:

Իր նախաբանին մէջ, Ասատուր Մակարեան կը յայտնէ, թէ իր ստուար աշխատութիւնը միտք ունէր մոռացութենէ փրկել ամբողջ տարածաշրջանի մը պատմութիւնը, տալով ոչ միայն անցեալի պատմական ժամանակաշրջանը, այլեւ 1929-ի տուեալներով, մանրամասնօրէն արձանագրած ըլլալով դէպքեր, դէմքեր եւ կառոյցներ:

Ան կարգով կը ներկայացնէ Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ քաղաքներու բազմաթիւ հայկական համայնքները, որոնց համար յատուկ նշումներ կը կատարէ հոգեւոր սպասարկուներու, ղեկավար անձերու, կրթական մշակներու, վարչական նուիրեալներու եւ հանրային կեանքին մէջ դերակատարութիւն ունեցած բոլոր անձնաւորութիւններու կենսագրական գիծերուն եւ գործունէութեան ծաւալին մասին: Անոնց կողքին, լայն տեղ կը տրուի իւրաքանչիւր քաղաքի մէջ գործած հայկական հաստատութիւններու եւ միութիւններու պատմութեան, եկեղեցիներու եւ կրթական կեդրոններու գործին, քաղաքական կուսակցութիւններու կազմակերպութիւններուն, գաղթական կեանքի դիմագրաւման, ինչպէս նաեւ յոյն պետութեան աջակցութեան Թրակիոյ մէջ հաստատուած գաղթականներուն: Բազմաթիւ խմբանկարներ եւ դէմքերու լուսանկարներ կցուած են զանազան գլուխներու վերլուծման մէջ: Պատմական փաստերը, վիճակագրական հարուստ տուեալները, վերլուծութիւններն ու նկարագրականները կը կազմեն համապարփակ ներկայացման մը արդիւնքը:

Ասատուր Մակարեանի աշխատանքը, որ մինչեւ օրս հանրութեան առջեւ գրեթէ անծանօթ կը մնար, այսօրուան գիտական եւ ընթերցողներու լայն շրջանակներուն տրամադրութեան տակ կը դնէ կարեւոր ու ճակատագրական ժամանակաշրջանի մը ամբողջական պատկերը: Հատորի արդի հրատարակման աշխատանքը կը պարտինք թարգմանիչ Սերգօ Աղապատեանին, որ թարգմանական աշխատանքին մէջ ձեռք ձգած հսկայ փորձառութեամբ, յունարէն լեզուի գիտական եւ բանասիրական ծանօթութեամբ ու գործածութեամբ, կարողացաւ իր թարգմանական եւ գրական հատորներու երկար շարքին մէջ աւելցնել կարեւոր աշխատութիւն մը եւս:

Գիրքին ընթերցումը հաւասարապէս կը հետաքրքրէ գիտահետազօտական մարզի մասնագէտները եւ ընթերցողները: Հատորը պէտք չէ պակսի մեր հայրենակիցներու գրադարաններէն, զայն կարդալու եւ ուսումնասիրելու մտադրութեամբ: Հազուագիւտ աղբիւր մը, որ որպէս գիտական հում նիւթ կրնայ գործածուիլ պատմական ոլորտին հետ հետաքրքրուած մասնագէտներուն կողմէ:

(Բանտի պատմութիւններ)

Քարոզչութեամբ եւ մասամբ նորին...

ՄԻՆՍԱՐ

«Ժողովրդավարութիւն, ընկերվարութիւն, օրէնքին հանդէպ յարգանք, բայց միեւնոյն ժամանակ, օրէնքին կողմէն ալ հաւասար դիմակալութիւն, այսինքն՝ դիմագրաւում, նոյնանման ու հաւասար առիթներ բոլո՛ր քաղաքացիներուն համար եւ ասոնց նման մէկ սուրբ ուրիշ սկզբունքներ ալ կան սիրելի բանտակիցներս, որոնք կը բնորոշեն, կամ աւելի ճիշդը պէ՛տք է որ բնորոշեն, մեր բոլորին կեանքին բարոյական, բայց յատկապէս ֆիզիքական ընթացքը»:

Ճառախօսը, մեծայարգ պարոն «**Փրոֆեսոր**»-ն էր եւ իր շուրջ բոլորտիքը համախմբուած միւս բանտարկեալները, գոյնզգոյն ծաղիկներուն նեկտարէն գինովցած ծարաւ մեղուներու նման, անյագութեամբ ու ժլատութեամբ կը ծծէին իր արտասանած այս «**իմաստուն**» ու «**ողջամիտ**» խօսքերը:

«Երկրի Սահմանադրութեան գիրքին մէջ գրուած է եղեր, որ բոլորս ալ՝ այսինքն նոյնիսկ մենք, հաւասար ենք օրէնքին հանդէպ»:

Դադար, ումպ մը ջուր, խիստ նայուածք մը ունկնդիրներուն, ապա՝

«Այո՛, պարոն դատաւոր, ճիշդ է, որ քու ըսածիդ պէս ես ներբակալուեցայ, բայց նախ մէկ հատ մը եկուր եւ ինծի հարցուր նայինք, ե՞ս էի գողցողը: Այսինքն դուն ինչպէ՞ս ասանկ արագ մը, առանց նախ քիչ մը հասակէդ ամչնալու, ուղղակի՝ «**վեց տարի բանտարկութիւն**», որոշում մը կու տաս կոր: Ինծի պարոնս, տեղուոյն վրա՞յ բռնեցին: Ո՛չ անշուշտ:

Գողցուածները իմ մօ՞տս գտնուեցան:

Դարձեալ ո՛չ: Գողութեան ժամանակ ոեւէ մէկը ինծի հոն տեսա՞ւ: Բացարձակապէս ո՛չ: Ուրեմն խելացիս, քեզի ո՞վ իրաւունք տուաւ, որ ինծի ասոր նման ծանր պատիժ մը տնօրինես»:

Կրկին դադար, բայց այս անգամ ծխախոտ մը վառելու համար:

«**Շիլ Սիմոն**»-ը ամէն ինչ խոստովաներ է եղեր: Շա՛տ լաւ, դուն ալ էշու չափ «**կոճաման**» մարդ, կեցեր ես «**Շիլ**»-ին

ըսածնե՞րը կը հաւատաս կոր: Մե՛ղք քու ունեցած վկայականներուդ: Ուրեմն, մէկ որ ըսածիդ պէս, ամէն ինչ ինքը խոստովաներ է, թող տանէիր եւ թող ծակը իրեն նետէիր եւ ոչ թէ ինծի նման օրինապահ եւ օրինասէր քաղաքացիի մը: Եղածը կը հասկնա՞ք կոր հիմա...»:

Բոլոր բանտարկեալներն ալ հասկցած էին: Խօսքին շիտակը՝ շա՛տ լաւ հասկցած էին, որ «**Շիլ Սիմոն**»-ը՝ իր կծիկը ազատելու, ինչպէս նաեւ պատիժը թեթեւցնելու համար, բերանը բացած ու բլբուլի նման ամէն բան «**դայլայլած**» էր հարցաքննիչ ոստիկանապետին:

Կը տեսնէք երբ «**Շիլը**» խմած կ՛ըլլար, - այսինքն տարին 365 օր, - բերանը գոց չէր կրնար պահել:

Ուրեմն, այս անգամ ալ՝ լման գինով վիճակի մէջ, բերանը բացած եւ իր առջեւը ելլողին հպարտութեամբ պատմած էր, «**Փրոֆեսոր**»-ին հետ իր տեսած վերջին «**քաջագործութիւնը**»:

Այս իր բաց բերանին հետեւանքը կ՛ուզէ՞ք իմանալ...:

Վեց տարուան բանտարկութիւն «**Փրոֆեսոր**»-ին, վեց տարուան բանտարկութիւն ալ՝ «**Աղուէս Նունուֆար**»-ին:

Մինչեւ այսօր սակայն, անյայտ մնացած էր «**Շիլ Սիմոն**»-ին պատիժը, ինչպէս նաեւ իր ուր ըլլալը:

«Ա՛ա՛խ, ծօ անպիտան «**Շիլ**», ծօ, կովուն կոտոշին մէջն ալ երթաս պահուըտիս, երբ օրին մէկը դուրս ելլամ, դուն նայիս ես քեզի՛ ալ, քու մա՛րդ ալ, քո՛յրդ ալ, լման սինսիլէ՛դ ալ, նայիր թէ ի՛նչ պիտի ընեմ», - ամէն առիթ գտնելուն կ՛ըսէր «**Փրոֆեսոր**»-ը:

Բայց, այսինքն հիմա խօսքը մէջերնիս, տակաւին շա՛տ պիտի ուշանար իր այդ «դուրս» ելլալիք օրը:

Հիմա եկէք մեր այս պատմութեան բուն հերոսին, այսինքն «**Փրոֆեսոր**»-ին գլխուն պայթած սա փորձանքը, լաւ մը հասկնալու համար, պատմութիւնը սկիզբէն բռնենք:

«**Գործը**» մանրամասնութեամբ ծրագրուած էր եւ սկզբնական շրջանին գոնէ, ամէն ինչ պսակուած էր եզակի յաջողութեամբ:

Նախ՝ «**Շիլ**»-ը կ՛երթար քաղաքի մօտակայ գիւղերէն մէկուն եւ գիւղապետին կը համոզէր, թէ անպայման պէտք էր, որ ընթրիք մը կազմակերպէ, հանրահռչակ ու հիանալի գարոզիչ՝ Անմեղունակ Բարիյեանին ի պատիւ, որ որոշած էր իրենց գիւղը այցելել եւ Աստուածաշունչ քարոզ մըն ալ տալ:

Այս հանրահռչակ ու հիանալի քարոզիչ Անմեղունակ Բարիյեանը, անշուշտ ուրիշ մէկը չէր, բացի մեզի շա՛տ ծանօթ «**Փրոֆեսոր**»-էն:

«**Շիլ**»-ը, բացառիկ ձիրք մը ունէր մարդ համոզելու, - կ՛ըսէին, որ իր այդ անուշ լեզուին երեսէն, օձը ծակէն դուրս կը հանէր, - իսկ «**Փրոֆեսոր**»-ն ալ՝ ճար խօսելու: «**Աղուէս Նունուֆար**»-ը ստանձնած էր «**քարոզիչ**»-ին, Աստուածավախ քրոջը դերը:

«Գործը» կ՛իրագործուէր հետեւեալ ձեւով:

Որոշուած օրը՝ գիւղին բոլո՛ր երեւելիները, քաղաքապետին տունը կը հաւաքուէին, մօտէն ծանօթանալու՝ ինչպէս նաեւ լսելու համար, այդ տաղանդաւոր քարոզիչին ըսելիքները: «**Քարոզի**» ընթացքին, զարմանալիօրէն՝ «**Աղուէս Նունուֆար**»-ին փորին ցաւը կը բռնէր եւ տան տիկինին արտօնութիւնը խնդրելէ եւ ստանալէ ետք, զուգարան կ՛երթար:

Դուն եկուր տես սակայն, որ զուգարան երթալու ժամանակ, Նունուֆարը մի՛շտ ալ ճամբան կը կորսնցնէր եւ արտաքնոցին փոխարէն, «**սխալմամբ**» եւ զարմանալիօրէն կը գտնուէր տէր եւ տիկինին ննջասենեակին մէջ:

Ոչ ոսկի մատանի կը մնար, ոչ ոսկի ապարանջան կը մնար, ոչ ոսկի վզնոց կը մնար, երկու խօսքով եւ աւելի չերկարելու համար ըսենք, որ աչքին փայլածը՝ պայուսակին մէջ կը թխմէր:

«**Քարոզի**» աւարտին ու անոր յաջորդող հիւրասիրութեան, դժբախտաբար «**Աղուէս**»-ը, «**Փրոֆեսոր**»-ը եւ «**Շիլ**»-ը, - կամքէ բոլորովին անկախ պատճառներով, - չէին կրնար մասնակցիլ ու արագ մը կը մեկնէին, իրենց «**անհանգստացած քոյրիկը**», քաղաքին հիւանդանոցը հասցնելու պատրուակով:

Մէկ գիւղը՝ եղան երկու, երկուքը՝ եղան երեք, երեքը՝ եղան չորս ու ասանկով՝ շրջակայ գիւղերէն քաղաքին Կեդրոնական Ոստիկանութեան Գրասենեակը, հաւաքուիլ սկսան նկատելի թիւով գանգատ - զեկոյցներ:

Ոստիկանները չուշացան հիւսքին ծայրը գտնելու:

Թիւ մէկ՝ «**բաց բերան**» Սիմոնին բռնեցին եւ ոստիկանատուն տարին:

Թիւ երկու՝ ծեծին տակը մարը լացուցին:

Թիւ երեք... շիտակը թիւ երեքին երբե՛ք պէտք չունեցան, որովհետեւ ինչպէս արդէն գիտենք, «**Շիլ**»-ը ամէն եղած - չեղածը մէկ շունչով պատմեց իրենց:

Շարունակութիւնը արդէն քիչ առաջ ըսինք:

«**Փրոֆեսոր**»-ին խուցին առջեւէն անցնելու ժամանակ, միւս բանտարկեալները շարունակնոյն,նոյն,նոյնխօսքերըկըլսեն՝ «Ա՛ա՛խ, ծօ անպիտա՛ն Շիլ, ծօ, կովուն կոտոշին մէջն ալ երթաս պահուըտիս, երբ օրին մէկը դուրս ելլամ, դուն նայիր ես քեզի՛ ալ, քու մա՛րդ ալ, քո՛յրդ ալ, լման սինսիլէ՛դ ալ, նայիր թէ ի՛նչ պիտի ընեմ:

minsar55@gmail.com

Հ.Գ.Խաչի պազարը Քսանթիի մէջ

Տօնական օրերու նախօրեակին, Հ.Գ.Խաչի Քսանթիի «Արաքս» մասնաճիւղի վարչութիւնը կազմակերպեց իր տարեկան պազարը, համախմբելով ժողովուրդի ստուար ներկայութիւն մը եւ արձանագրելով մեծ յաջողութիւն:

Շաբաթներու վրայ երկարող նախապատրաստական աշխատանքէ ետք, Կիրակի, 7 Դեկտեմբեր 2025-ի առաւօտուն, եկեղեցւոյ մէջ կատարուած պատարագէն յետոյ, Գթութեան Խաչի ընկերուհիները դիմաւորեցին հայ եւ յոյն բազմութիւնը շրջանի «**Կարապետ եւ Աշխէն Մորալեան**» սրահէն ներս, որ պատրաստուած ու զարդարուած էր պատշաճ զարդերով, իսկ սեղաններուն շուրջ ընկերուհիները կը փութային օգտակար դառնալ այցելուներուն: Հայկական համեղ ճաշերու, անուշեղէններու, ըմպելիներու եւ զանազան նուէրներու ճոխութիւնը գրաւեց ներկաներու ուշադրութիւնը, որոնք քաջալերեցին կատարուած աշխատանքը եւ զօրավիգ կանգնեցան մասնաճիւղի աշխատանքին:

Քսանթիի քաղաքապետական եւ հասարակական շրջանակներու ներկայացուցիչները եւս քաջալերեցին պազարը:

Փոխքաղաքապետեր, քաղաքապետական խորհուրդի անդամներ, Հնամեայ գանձերու պետական ծառայութեան ներկայացուցիչներ եւ մշակութային միութիւններու անդամներ այցելեցին սրահը եւ մօտէն ծանօթացան հայկական ճոխ ճաշացուցակին: Ներկայ էին նաեւ շրջանի հոգեւոր հովիւ Տ. Դանիէլ քհնյ. Գալօղլեան, Թաղային խորհուրդի անդամներ եւ բազմաթիւ հայրենակիցներ, որոնք գնահատեցին կատարուած ելոյթը:

Հարկ է նշել, թէ բացի Հ.Գ.Խաչի մասնաճիւղի անդամներու կատարած պատրաստութիւններէն, շարք մը հայկական ձեռնարկութիւններ Աթէնքէն եւ հիւսիսային Յունաստանէն տրամադրեցին զանազան ապրանքատեսակներ եւ ճոխացոցուցին սեղաններուն վրայ ցուցադրուած ուտեստեղէնները:

Քանի մը ժամուան մէջ ապրանքները արդէն սպառած էին, ցոյց տալով ելոյթի յաջող կազմակերպումը եւ ժողովուրդի անվերապահ քաջալերանքը: Հ.Գ.Խաչի խնամատարական առաքելութիւնը շրջանէն ներս գնահատուած է հայ եւ յոյն բարեկամներու կողմէ, որոնք ամէն անգամ իրենց երախտագիտութիւնը կը յայտնեն կանացի մեր կազմակերպութեան:

Հ.Գ.Խաչը իր խորին շնորհակալութիւնները յայտնեց բոլոր ձեռնարկութիւններուն եւ անհատներուն, որոնք զանազան իրերով եւ ապրանքներով նպաստեցին սեղաններու ճոխութեան ու անոնց սպառման:

ԹՂԹԱԿԻՑ

Τουρκία - Αρμενία

Δίωξη δημοσιογράφου στην Τουρκία για το ρεπορτάζ της για τη Γενοκτονία των Αρμενίων!

Κατηγορείται ότι προσέβαλε το τουρκικό έθνος

geopolitico.gr

Η υπόθεση, που ξεκίνησε έπειτα από καταγγελία στον μηχανισμό *CİMER*, εντάσσεται στις διώξεις βάσει του Άρθρου 301 – άρθρο με βαρύ ιστορικό λογοκρισίας και ποινικών διώξεων κατά δημοσιογράφων, με πιο εμβληματική την υπόθεση του δολοφονημένου Χραντ Ντινκ.

Η υπόθεση που φέρνει ξανά στο προσκήνιο τη σύγκρουση ανάμεσα στην ελευθερία του Τύπου και το περιβόητο Άρθρο 301 του τουρκικού Ποινικού Κώδικα εξελίχθηκε την Τρίτη 2 Δεκεμβρίου στην Κωνσταντινούπολη. Όπως αναφέρει το ρεπορτάζ της εφημερίδας «**Agos**», του δολοφονημένου αρμενικής δημοσιογράφου Χραντ Ντινκ, η δημοσιογράφος *Tuğçe Yılmaz,* συντάκτρια της πλατφόρμας *Bianet,* βρέθηκε ενώπιον του δικαστηρίου κατηγορούμενη ότι «**προσέβαλε το τουρκικό έθνος και τα κρατικά όργανα**» μέσω του ρεπορτάζ της με τίτλο «**Οι Αρμένιοι νέοι της Τουρκίας μιλούν: 109 χρόνια αδιάκοπου πένθους**».

Η υπόθεση, που ξεκίνησε έπειτα από καταγγελία στον μηχανισμό *CİMER,* εντάσσεται στις διώξεις βάσει του Άρθρου 301 – άρθρο με βαρύ ιστορικό λογοκρισίας και ποινικών διώξεων κατά δημοσιογράφων, με πιο εμβληματική την υπόθεση του δολοφονημένου Χραντ Ντινκ.

Η ατμόσφαιρα στο δικαστήριο

Στο 2ο Πρωτοδικείο Πλημμελειοδικών της Κωνσταντινούπολης, η αίθουσα γέμισε από νωρίς με δημοσιογράφους, ακαδημαϊκούς, οργανώσεις για την ελευθερία του Τύπου και συγγενείς της *Yılmaz*. Παρόντες ήταν μεταξύ άλλων ο εκπρόσωπος των *«Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα» Erol Önderoğlu,* ο καθηγητής Δημόσιας Υγείας Onur Hamzaoğlu και ο εκπρόσωπος της Επιτροπής Προστασίας Δημοσιογράφων *(CPJ) Özgür Öğret.*

Η μεγάλη προσέλευση οδήγησε τον δικαστή να απομακρύνει όσους έμεναν όρθιοι, επικαλούμενος «**ανεπαρκή αερισμό**» της αίθουσας.

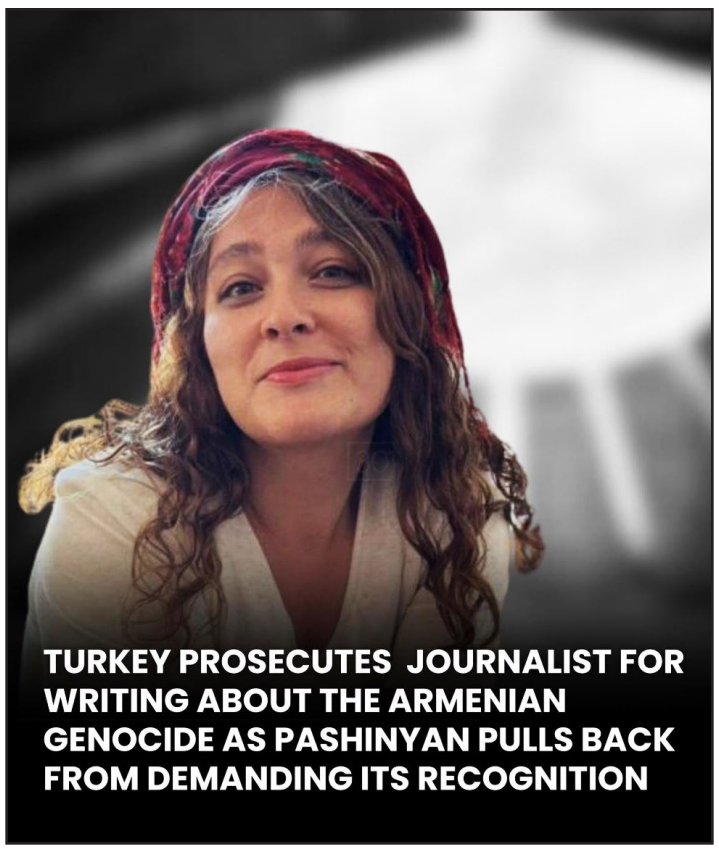
«Με κατήγγειλαν επειδή έκανα τη δουλειά μου»

Η *Yılmaz*, απαντώντας στην κατηγορία, υπογράμμισε πως η δίωξη αποτελεί άμεσο πλήγμα στην ελευθερία του Τύπου:

«Σήμερα βρίσκομαι εδώ επειδή χρησιμοποίησα το δικαίωμά μου στην ελευθερία της έκφρασης και κάποιος με κατήγγειλε στο CİMER. Πιθανότατα κάποιος που ενοχλείται από τη συνύπαρξη διαφορετικών κοινοτήτων και διαθέτει ρατσιστικές τάσεις».

Η δημοσιογράφος περιέγραψε επίσης τη σύλληψή της τον Ιούνιο, όταν οδηγήθηκε στο αστυνομικό τμήμα εν μέσω διαδικασίας GBT, πέρασε τη νύχτα κρατούμενη και ενημερώθηκε αργότερα ότι είχε μπει στο σύστημα αναγνώρισης προσώπου «**σαν εγκληματίας**».

«Σε μια περίοδο όπου γίνεται λόγος για εξομάλυνση με την Αρμενία, εγώ διώκομαι επειδή έκανα ρεπορτάζ για Αρμενίους πολίτες αυτού του τόπου», είπε, κλείνοντας την απολογία της με αναφορά στον Χραντ Ντινκ. Ζήτησε την πλήρη απαλλαγή της.

Οι δικηγόροι: «Πρόκειται για ξεκάθαρη παρεμπόδιση της δημοσιογραφίας»

Η υπεράσπιση τόνισε ότι: Η δίωξη ξεκίνησε εκτός των νόμιμων προθεσμιών που προβλέπει ο Νόμος περί Τύπου.

Η καταγγελία στο *CİMER* δεν αποτελεί έγκυρη νομική αναφορά, αφού το ανώνυμο ή μη πλήρες περιεχόμενο δεν μπορεί να θεωρηθεί επίσημη καταγγελία.

Η χρήση του όρου «**Γενοκτονία**» έχει κριθεί επανειλημμένα από τουρκικά δικαστήρια, το Συνταγματικό Δικαστήριο και το ΕΔΑΔ ότι υπάγεται στην ελευθερία της έκφρασης.

Η δικηγόρος **Deniz Yazgan** μίλησε για «**εκφοβισμό δημοσιογράφων**» και υπενθύμισε ότι η Τουρκία έχει ήδη καταδικαστεί διεθνώς σε υποθέσεις σχετικές με το Άρθρο 301.

Ο δικηγόρος *Batıkan Erkoç* τόνισε ότι η εισαγγελία χρησιμοποίησε ως «**αφετηρία**» της προθεσμίας την ημερομηνία της αστυνομικής αναφοράς, κάτι που χαρακτήρισε «**νομικά αδιανόητο**».

Ο εισαγγελέας ζήτησε χρόνο για να ετοιμάσει την αγόρευσή του, με τον δικαστή να ορίζει νέα δικάσιμο για 21 Απριλίου 2026, ώρα 14:30.

Ιστορικό της υπόθεσης

Η *Yılmaz* είχε προσαχθεί στις 3 Ιουνίου στο Καντίκιοϊ και κρατήθηκε μέχρι να παρουσιαστεί στον εισαγγελέα στις 4 Ιουνίου. Στην κατάθεσή της τόνισε:

«**Το ρεπορτάζ μου δεν έχει καμία σχέση με το Άρθρο 301. Παρουσίασα τις δηλώσεις των ανθρώπων που πήρα συνέντευξη. Δεν είχα πρόθεση να προσβάλω το τουρκικό κράτος ή το έθνος».**

Αφέθηκε ελεύθερη μετά την κατάθεση.

Δικαστικά προηγούμενα: Το «γενοκτονία» δεν συνιστά ποινικό αδίκημα

Υπάρχει σειρά αποφάσεων που έχουν κρίνει πως η χρήση του όρου «**Αρμενική Γενοκτονία**» δεν μπορεί να διωχθεί:

Το 2024, οι δημοσιογράφοι *Haluk Kalafat* και *Elif Akgül* αθωώθηκαν στην ίδια κατηγορία.

Το 2018, η Εισαγγελία έκρινε ότι αναφορές σε «**Γενοκτονία**» σε εκδήλωση της IHD καλύπτονται από την ελευθερία έκφρασης.

Το 2017 και 2018, το Δικηγορικό Σύλλογο Ντιγιαρμπακίρ αθωώθηκε για ανακοινώσεις όπου χρησιμοποιήθηκε ο όρος «**Γενοκτονία**», καθώς «**δεν στοιχειοθετήθηκε αδίκημα».**

Η κυβέρνηση Πασινιάν υποχωρεί για την αναγνώριση της Γενοκτονίας

Η υπόθεση Yılmaz αποτελεί ακόμη μία απόδειξη ότι το Άρθρο 301 εξακολουθεί να λειτουργεί ως εργαλείο φίμωσης, παρά τις αποφάσεις των τουρκικών αλλά και διεθνών δικαστηρίων. Το 2026, η δίκη αναμένεται να εξελιχθεί σε σημαντικό τεστ για την κατάσταση της ελευθερίας έκφρασης στην Τουρκία

Η δημοσιογράφος από την Τουρκία *Tuğçe Yılmaz* διώκεται διώκεται ποινικά με το άρθρο 301 επειδή αναγνώρισε τη Γενοκτονία των Αρμενίων, μετά τη δημοσίευση του ρεπορτάζ της «**Οι Αρμένιοι νέοι της Τουρκίας μιλούν: 109 χρόνια αδιάκοπτου πένθους».** Στην Τουρκία, η καταγραφή ιστορικών γεγονότων παραμένει ποινικοποιημένη.

Την ίδια στιγμή, η ηγεσία της Αρμενίας υπό τον Νικόλ Πασινιάν υποχωρεί από τη σταθερή γραμμή δεκαετιών σχετικά με την αναγνώριση της Γενοκτονίας. Αυτό περιλαμβάνει και την απόρριψη, το 2010, των Πρωτοκόλλων της Ζυρίχης, που είχε διαπραγματευθεί ο Σερζ Σαρκισιάν, όταν η Τουρκία απαίτησε παραχωρήσεις στο θέμα της Γενοκτονίας.

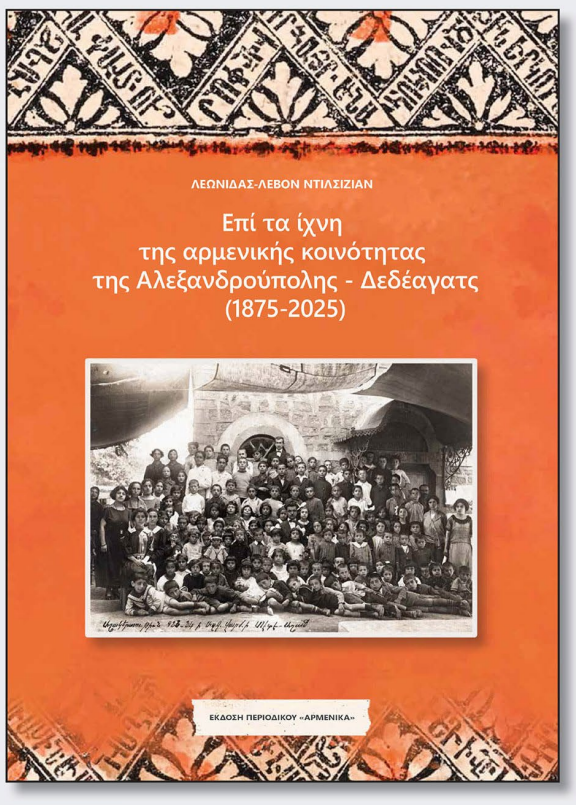
Οι ίδιες οι δηλώσεις του Πασινιάν αποτυπώνουν αυτή τη μεταστροφή. Στην Ελβετία αναρωτήθηκε γιατί η αναγνώριση πήρε διεθνή σημασία μόλις τη δεκαετία του 1950, υπονοώντας πολιτική συγκυρία αντί της τεκμηριωμένης εξόντωσης ενός λαού, παρουσιάζοντας το ζήτημα ως θέμα... αρμενικής αντίληψης. Οι μεταγενέστερες διευκρινίσεις του δεν άλλαξαν τον πυρήνα του μηνύματος, ιδιαίτερα καθώς οι επίσημες τελετές μνήμης αποφεύγουν συχνά να κατονομάσουν τους θύτες.

Η ομάδα του Πασινιάν ενισχύει σταθερά αυτή τη γραμμή. Ο ΥΠΕΞ Αραράτ Μιρζογιάν έχει δηλώσει ότι η διεθνής αναγνώριση δεν αποτελεί προτεραιότητα του υπουργείου, θέση που έχει επαναλάβει και ο βουλευτής Αρσέν Τοροσγιάν, λέγοντας ότι η αναγνώριση δεν πρέπει να αποτελεί καθόλου προτεραιότητα εξωτερικής πολιτικής.

Στο ίδιο κλίμα κινήθηκε και ο βουλευτής Βιγκέν Χατσατριάν, υποστηρίζοντας πως η Γενοκτονία «**ανήκει στο παρελθόν**». Ο ειδικός απεσταλμένος για τις σχέσεις με την Τουρκία και βουλευτής Ρούμπεν Ρουμπινιάν επιμένει ότι ιστορικά ζητήματα δεν πρέπει να εμποδίζουν την εξομάλυνση με την Τουρκία – παρότι η ίδια η Τουρκία έχει αποκλείσει την Αρμενία ακριβώς εξαιτίας αυτών των ιστορικών ζητημάτων. Παράλληλα, ο βουλευτής Αντρανίκ Κοτσαριάν, κορυφαίο στέλεχος του κυβερνώντος κόμματος, αμφισβήτησε αν ο καθιερωμένος αριθμός του ενάμισι εκατομμυρίου θυμάτων μπορεί να ήταν «**περισσότερος ή λιγότερος**», χρησιμοποιώντας γλώσσα που θυμίζει τις τακτικές υποβάθμισης των αρνητών.

Οι συνέπειες αυτής της μετατόπισης φάνηκαν ξεκάθαρα στο κοινοβούλιο, όταν η κοινοβουλευτική πλειοψηφία του Πασινιάν καταψήφισε νομοσχέδιο που θα ποινικοποιούσε την άρνηση και τη δικαιολόγηση της Γενοκτονίας.

Την ίδια στιγμή που η Τουρκία διώκει δημοσιογράφους για την αποδοχή της ιστορικής αλήθειας, η κυβέρνηση της Αρμενίας αρνήθηκε να υπερασπιστεί τη δική της ιστορική μνήμη στο εσωτερικό της νομικό πλαίσιο.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Οι Εκδόσεις του Περιοδικού «Αρμενικά» και η Αρμενική Κοινότητα της Αλεξανδρούπολης σε συνεργασία με τον Δήμο Αλεξανδρούπολης σας προσκαλούν στην παρουσίαση του βιβλίου του **Λεωνίδα-Λεβόν Ντιλσιζιάν**

Επί τα ίχνη της αρμενικής κοινότητας της Αλεξανδρούπολης– Δεδέαγατς (1875-2025)

Σάββατο 13 Δεκεμβρίου και ώρα 19:00

Νομαρχείο, Αίθουσα Διαλέξεων *ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΡΗΤΗ*
(*Βασ.* Αλεξάνδρου & *Ψαρών Αλεξανδρούπολη*)

Θα μιλήσουν οι:

- **Μαρία Σπηλιωτοπούλου,** Διευθύντρια Ερευνών Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Νεωτέρου Ελληνισμού, Ακαδημία Αθηνών
- **Ιάκωβος Ζ. Ακτσόγλου,** Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- **Βασίλης Ριτζαλέος,** ιστορικός, μέλος ΕΔΙΠ, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- **Λεωνίδας-Λεβόν Ντιλσιζιάν,** συγγραφέας του βιβλίου, μεταδιδακτορικός ερευνητής, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Τη συζήτηση συντονίζει η δημοσιογράφος **Κατερίνα Καλεντερίδου**

Στην εκδήλωση συμμετέχει και η Χορωδία Αρμενικής Κοινότητας Αλεξανδρούπολης «**Μεγετί**»

Η εκδήλωση τελεί υπό την αιγίδα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης

Αρμενία, από τη διεθνή αναγνώριση στη μάχη για τη διάσωση των μνημείων της

Η Αρμενία εξελέγη αντιπρόεδρος της 20ής συνόδου της Επιτροπής της UNESCO για την Προστασία της Πολιτιστικής Περιουσίας σε Περίπτωση Ένοπλης Σύγκρουσης — μια σημαντική διπλωματική επιτυχία που ενισχύει τη θέση της χώρας στον παγκόσμιο διάλογο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, την ώρα που η δική της πολιτιστική ταυτότητα βρίσκεται υπό πρωτοφανή απειλή.

Η ψηφοφορία διεξήχθη στις 4 Δεκεμβρίου στις κεντρικές εγκαταστάσεις της UNESCO στο Παρίσι. Η εκλογή της Αρμενίας αποτυπώνει τη διεθνή εμπιστοσύνη στην επιστημονική και πολιτιστική της διαχείριση.

Κατά διάρκεια της συνόδου εξετάστηκε πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από την UNESCO που θα στηρίξει το αίτημα της Αρμενίας για την ένταξη του μοναστικού συγκροτήματος Τάτεβ, της «**Μεγάλης Ερήμου**» του Τάτεβ και του φαραγγιού του Βοροτάν στο καθεστώς ενισχυμένης προστασίας.

Η επιτροπή εξέτασε επίσης διεθνή έργα προστασίας, νέες αιτήσεις και την ετήσια έκθεση, εγκρίνοντας ενισχυμένη προστασία για αρκετά μνημεία παγκοσμίως.

Ωστόσο, η προαγωγή της Αρμενίας στο εσωτερικό της UNESCO έρχεται σε αντίθεση με την αδυναμία της να υπερασπιστεί αποτελεσματικά την ίδια της την κληρονομιά σε περιοχές που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του Αζερμπαϊτζάν. Μετά την κατάρρευση του Αρτσάχ το 2023, οι αρχές του Αζερμπαϊτζάν έχουν εξαπολύσει συστηματική εκστρατεία εξάλειψης, παραποίησης των αρμενικών μνημείων και εκκλησιών τα οποία συνεχίζουν να βανδαλίζονται και καταστρέφονται. Παρά τις εκτεταμένες καταστροφές, η αρμενική κυβέρνηση έχει περιοριστεί σε υποτονικές διπλωματικές ενέργειες, αφήνοντας την ευάλωτη πολιτιστική της κληρονομιά σχεδόν απροστάτευτη.

Η νέα θέση της Αρμενίας στην επιτροπή πολιτιστικής προστασίας της UNESCO προσφέρει μια ευκαιρία να τεκμηριώσει τις συνεχιζόμενες παραβιάσεις στο Αρτσάχ.

Εάν αξιοποιηθεί σωστά, ο νέος αυτός ρόλος μπορεί να μετατραπεί από συμβολική διπλωματική επιτυχία σε δυναμικό εργαλείο για την αντιμετώπιση μιας από τις σοβαρότερες απώλειες του Αρμενικού πολιτισμού της εποχής μας.

Ο υφυπουργός Άμυνας του Ηνωμένου Βασιλείου επισκέφθηκε την Αρμενία

Ο υφυπουργός Άμυνας του Ηνωμένου Βασιλείου, Βέρνον Κόκερ, επισκέφθηκε το Γερεβάν για να εγκαινιάσει το πρώτο μόνιμο Τμήμα Άμυνας της Βρετανίας στην Αρμενία.

Την πληροφορία αυτή γνωστοποίησε η Πρεσβεία του Ηνωμένου Βασιλείου στην Αρμενία. «**Σε συνέχεια της επίσκεψης του υπουργού Ντόουτι τον Αύγουστο, κατά την οποία ανακοινώθηκε η πρόθεση αναβάθμισης των σχέσεων Ηνωμένου Βασιλείου–Αρμενίας σε επίπεδο Στρατηγικής Συνεργασίας, ο υφυπουργός Άμυνας Βέρνον Κόκερ βρίσκεται στο Γερεβάν για να εγκαινιάσει τη πρώτη μόνιμη αμυντική διπλωματική αποστολή στην Αρμενία»,** αναφέρεται στην ανακοίνωση της Πρεσβείας του Ηνωμένου Βασιλείου στην Αρμενία. Σημειώνεται ότι η εξέλιξη αυτή επιβεβαιώνει τη μακροπρόθεσμη δέσμευση

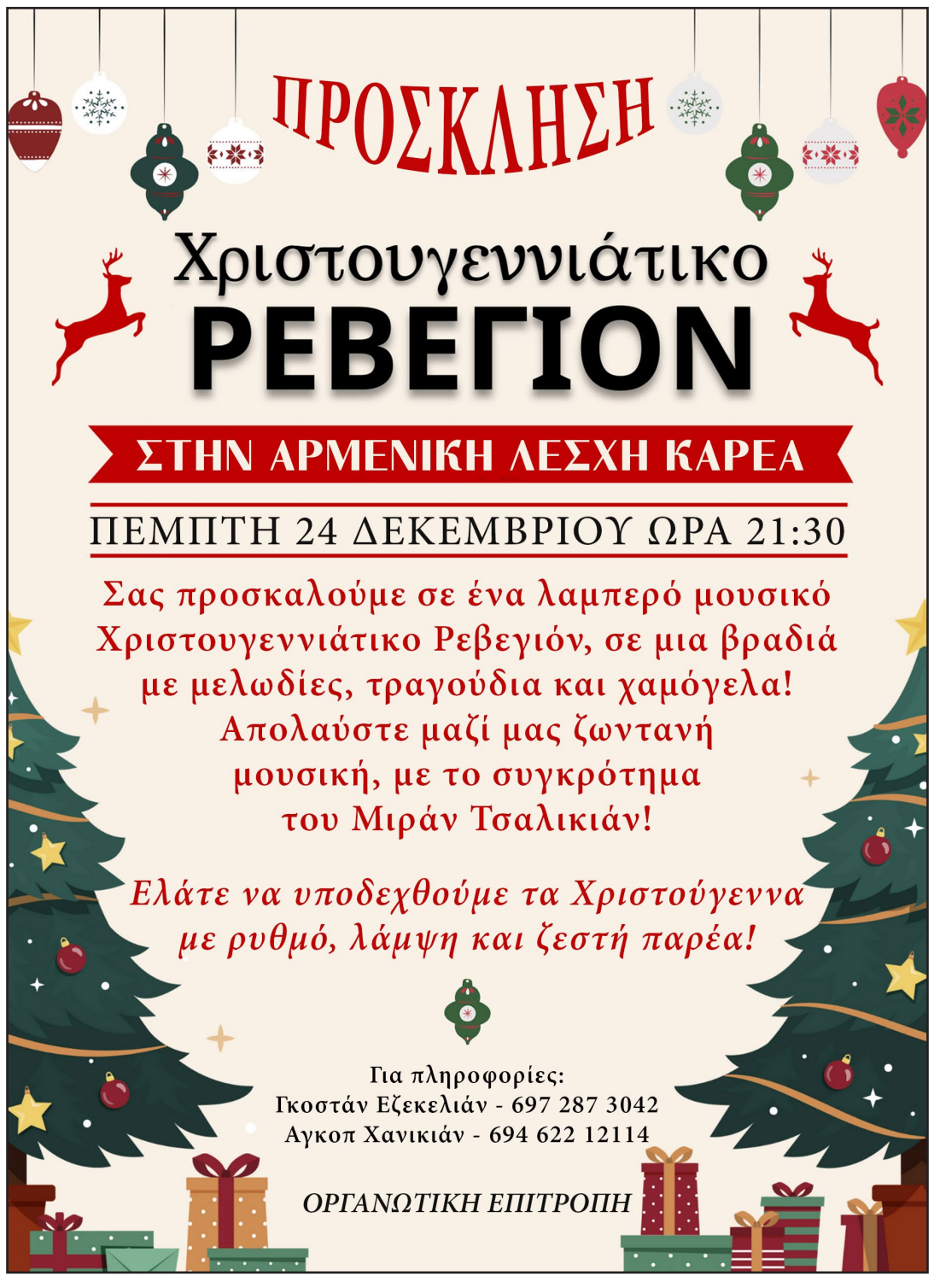
του Ηνωμένου Βασιλείου προς την ασφάλεια και την κυριαρχία της Αρμενίας.

Υπενθυμίζεται ότι στις 4 Δεκεμβρίου η Πρεσβεία της Βρετανίας στην Αρμενία ανακοίνωσε ότι το Λονδίνο διόρισε τον ταγματάρχη Τόμας Σόρλαντ Μπολ ως τον πρώτο μόνιμο Βρετανό ακόλουθο άμυνας στη χώρα.

Հրապարակի վրայ է
«Ազատ Օր»-ի
2026-ի պատի օրացոյցը

Հաւատարիմ մնալով տարեվերջի մեր աւանդութեան,
մեր հայրենակիցներուն կը ներկայացնենք 2026-ի
«Ազատ Օր»-ի պատի օրացոյցը,
ճոխ ու գունազարդ իր էջերով:
Այս տարուան օրացոյցը կը ներկայացնէ
պատմական եւ մշակութային արժէք ունեցող
կոթողներ եւ տեսարաններ:
Հայկական տօնացոյցին կից՝
նոյնպէս տեղ տրուած է յունական եկեղեցական ու
ազգային տօներուն եւ կարեւորագոյն թուականներուն:
Օրացոյցը նուէրի համար նաեւ գեղեցիկ գաղափար մըն է,
որ վստահօրէն կը գնահատուի ձեր նուէրը ստացող
հայ թէ յոյն բարեկամներէն:
Օրացոյցը կարելի է ստանալ «Ազատ Օր»-ի գրուիչներէն,
խմբագրատունէն, Ազգային Առաջնորդարանէն եւ
շրջաններու ակումբներէն:
Գին՝ 20 եւրօ:

Նուիրատուութիւն

Իր ազգականին՝ **ՎԱՍՕ ՔԷՕՍԷՅԵԱՆի** յիշատակին տիկին Սաթենիկ Քէօսէյեան Հ.Մ.Ը.Մ.ի Գոքինիոյ վարչութեան կը նուիրէ 50 եւրօ:

Ծնորհակալիք

Ա թէնքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մայր եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւը, Հոգաբարձութիւնը եւ Տիկնանց մարմինը այսու կու գան իրենց խորհին շնորհակալութիւնները յայտնել բոլոր հայրենակիցներուն, որոնք իրենց ներկայութեամբ Ս. պատարագին, նուիրատուութիւններով եւ պազարը քաջալերելով, սատար հանդիսացան եկեղեցւոյս հիմնադրութեան փառաշուք տօնախմբութեան:

Աւանդական ճաշատեսակներու վաճառք Ֆիքսի մէջ

Հ.Կ.Խաչի Ֆիքսի «Ռուբինա» մասնաճիւղի ընկերուհիներու պատրաստած աւանդական ճաշատեսակները՝ **«միջուկով քէօֆթէ»-ները եւ «Հալեպ քէօֆթէ»-ները** քիչ մնացած են:

***

Ձիթաիւղով պատրաստուած մեր թարմ սարմաներն ալ պատրաստ են վաճառքի:

Ստանալ փափաքողները կրնան հեռաձայնել՝ ընկերուհիներ Ալմաստ Մելիքեանին 693 946 1077 կամ Ծովիկ Մինասեանին 693 775 1684:

ՎԱՐՉՈՒԹԻԻՆ

Նոր տարուան ս. պատարագ

Իգիտութիւն հաւատացեալ մեր ժողովուրդին կը հաղորդենք, թէ **Հինգշաբթի 1 Յունուար 2026-ի առաւօտեան ժամը 11:00ին,** Թեմիս մեր եկեղեցիներէն ներս պիտի կատարուի նոր տարուան Ս. պատարագը:

Այս առիթով կը հրաւիրենք մեր հայորդիները եկեղեցի, որպէսզի աղօթքով, Աստուծոյ օրհնութեամբ եւ վերանորոգուած յոյսերով սկսին նոր տարին:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Տօն Սուրբ Ստեփանոս նախասարկաւագի

Կիրակի՝ 21 Դեկտեմբեր 2025-ի առաւօտեան ժամը 10-ին, Նէոս Գոզմոս (Ֆիքս)ի Սուրբ Յովհաննու Կարապետ եկեղեցւոյ մէջ, պիտի նշուի քրիստոնէական եկեղեցւոյ առաջին սարկաւագ եւ նախավկայ մարտիրոս՝ Սուրբ Ստեփանոսի տօնը, սուրբ եւ անմահ պատարագի մատուցմամբ:

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ եկեղեցւոյս հոգեւոր հովիւ՝

ԱՐԺ. Տ. ՆԱՐԵԿ ՔՀՆՅ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Սուրբ եւ անմահ պատարագէն անմիջապէս ետք, Տիկնանց Մարմինը սիրով կը հրաւիրէ ձեզ, Եկեղեցւոյ ներքնասրահին մէջ զարդարուած ու լուսաւորուած տօնածառին շուրջ հաւագուելու, եւ ի պատիւ եկեղեցւոյս երկարամեայ ծառայող սարկաւագներուն, կիսասարկաւագներուն եւ դպիրներուն, հիւրասիրուելու տաք սուրճով ու տնային աղի եւ քաղցր բլիթներով:

Սիրելի ծխականներ.- Եկէք միասնաբար մեր աղօթքները բարձրացնենք առ Աստուած, եւ մեր ներկայութեամբ՝ շնորհակալութիւն յայտնենք եկեղեցւոյս բոլոր ծառայողներուն, ապա ջերմիկ մթնոլորտին ընդմէջէն, հոգեպէս պատրաստուինք յաջորդող տօնական սուրբ օրերը դիմաւորելու համար:

ՀՈՎԻՒ, ԹԱՂԱՅԻՆ ԹՈՐՉՈՒՐԴ ԵՒ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԱՐՄԻՆ

Ամանորի տօնածառի լուսաւորում

Նէոս Գոզմոս(Ֆիքս)ի Ս. Յովհ. Կարապետ եկեղեցւոյ Տիկնանց Մարմինը սիրով կը հրաւիրէ ձեզ, եկեղեցւոյ ներքնասրահին մէջ զարդարուած տօնածառին լուսաւորման ուրախ ձեռնարկին, որ տեղի պիտի ունենայ **Կիրակի՝ 14 Դեկտեմբեր 2025-ի** առաւօտեան ս. եւ անմահ պատարագէն անմիջապէս ետք:

Սկիզբ ս. պատարագի՝ ժամը 10:00-ին:

Այս առթիւ, ներկաները պիտի հիւրասիրուին սուրճով, աղի եւ քաղցր բլիթներով:

Սիրելի ծխականներ.- Եկէք միասնաբար մեր աղօթքները բարձրացնենք առ Աստուած, ապա ջերմիկ հայաշունչ եւ Աստուածահաճոյ մթնոլորտի մէջ տօնածառին լուսաւորման ընդմէջէն, հոգեպէս պատրաստուինք յաջորդող տօնական սուրբ օրերը դիմաւորելու համար:

ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԱՐՄԻՆ

Կ՛ուզուի

Մարուսի շրջանին մէջ գործող նպարավաճառի խանութ մը կը փնտռէ աշխատակից տօնական օրերուն համար՝ մնայուն աշխատանքի հնարաւորութեամբ: Յաւելեալ մանրամասնութիւններու համար՝ հեռաձայնել 693 684 2308 թիւին:

Տօն Ս. Ստեփանոս նախասարկաւագի

Իգիտութիւն հաւատացեալ մեր ժողովուրդին այսու կը հաղորդենք, թէ **Կիրակի 21 Դեկտեմբեր 2025-ին,** Թեմիս մեր եկեղեցիներուն մէջ պիտի նշուի քրիստոնեայ եկեղեցւոյ առաջին Սարկաւագ ու նախավկայ Ս. Ստեփանոսի տօնը: Ուստի կը հրաւիրենք հաւատացեալ մեր ժողովուրդը, ներկայ գտնուելու կենարար Սուրբ պատարագին եւ լսելու օրուան պատգամը:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

«ԱԶԱՏ ՕՐ» օրաթերթ
Խմբագրատուն՝ Արիսթոթելուս 8 – Քալիթէա 17671
Հեռ. 210 9575011 եւ 210 9521359
Տնօրէն՝ Մայք Չիլինկիրեան
Կայքէջ՝ www.azator.gr - e-mail: azatordaily@gmail.com
FB: AZAD OR Armenian Daily Newspaper of Greece
Դրամատան հաշիւ՝ ALPHA BANK - **IBAN GR 4901 401 160 116 00 200 200 9080**
Տարեկան բաժանորդագրութիւն՝ pdf եւ տպագիր 160 եւրօ, pdf կամ տպագիր 120 եւրօ
Թերթի ելեկտրոնային տարբերակը լոյս կը տեսնէ ամէն օր, Ուրբաթ օրերը կը տպուի:

«AZAT OP» (ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΗΜΕΡΑ) Ημερήσια Αρμενική Εφημερίδα
Ιδιοκτησία: ΕλληνοΑρμενικό Φόρουμ- Μορφωτικό & Πολιτιστικό Σωματείο
Αριστοτέλους 8 – 17671 Καλλιθέα
Έκδοση - Διεύθυνση: Μάικ Τσιλιγκιριάν
Ιστοσελίδα: www.azator.gr - e-mail: azatordaily@gmail.com -
FB: AZAD OR Armenian Daily Newspaper of Greece
ALPHA BANK - **IBAN GR 4901 401 160 116 00 200 200 9080**
Ετήσια συνδρομή: Pdf & έντυπο 160 ευρώ, pdf ή έντυπο 120 ευρώ
Εκδίδεται ηλεκτρονικά τις εργάσιμες μέρες, την Παρασκευή διατίθεται και έντυπο φύλλο.

«AZAD OR» - Armenian daily newspaper of Greece - 8 Aristotelous 17671, Kallithea – GREECE
Tel. 210 9575011 & 210 9521359 e-mail: azatordaily@gmail.com, web site: www.azator.gr
FB: AZAD OR Armenian Daily Newspaper of Greece
ALPHA BANK - I**BAN GR 4901 401 160 116 00 200 200 9080**

Υπ. τυπογραφείο Αφοι ΜΥΛΩΝΑ Ο.Ε. ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΜΥΛΑΟΝΤΟΣ 6 ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ – ΤΗΛ. 210 5770685